

Milan Jesih

Jaz vem

Jaz vem, kje v vasi kupim dobro vino,
 vem žensko, ki mi v lectni hiši
 neizgovorjeno slednjo željo usliši,
 in vem glasove vaških petelinov;

vem čas, ko v dan blede se lunin krajec,
 vem čas, ko v krvi sončni gong zahaja;
 vem čas, ko pada droben, lahen sneg,
 vem čas neusmiljenih pripek,

 vem zvon, ki ukazuje fari,
 in vem nebo nad njim, ki gospodari
 potoku in ribam, času in ljudem.
 A kje je vas, tega ne vem.

Po vojni tretjo zimo piš leden
 skoz reže vhaja v revne koč
premladih vdov. Ko bi bilo mogoče,
da padli bi prišel naklat polen!

Otroka rasteta, fant včasih z dedkom
– če pride na obisk; vse bolj poredko –
 se usanja v daljne boje,
a jih ne ve in vidi jih po svoje,

kot pravljíčne spopade z velikani.
Hči hoče, da bi kozka spala z njimi
na ličkanju in grela jih pozimi.
 Mraz je še bolj kot lani.

Še arhitekte duš kdaj preseneti
 nenaden dež proti večeru
 pozno poleti;
ko se en tak na sprehod je nameril

skoz Tivoli in proti mladi noči,
da bi za obletnico Društva inženirjev
s tovariši udeležil se večerje,
ga je pri enaintrideseti klopi,

pri Tičistanu, tak naliv pomočil,
da z njega ime je spral, raztopil
lase mu in obraz, odplaknil bučo
in kar telesa imel je velikan.

Ostal je reven šop rimaških ključev
in kleščice za ukrivljanje ugank.
Kogar, kot mene, spremlja tista slika,
ne bo šel nikdar z doma brez dežnika.

Rajni gospod podjetnik je postavil
po mestu petdeset visokih hiš
in v neskajjeni slavi
vozikal se poleti

s srebrnimi kabrioleti
mercedesovimi kražkriž
od svojih barčkov do svojih hotelov,
od trgovinic do poslovnih stavb

gledat, če ni kje kaj zgorelo
ali odneslo se kot plen poplav,
se udrlo kam od silnosti potresa –
skratka, če, kar stoji, stoji, kot prav:

od tega zdaj ni več ničesar.
Vrzel po mestu zeva ob vrzeli –
saj bomo vsi vse, kar je kdo nabral,
ko umremo, s sabo vzeli.

Popotnik, ki umira
ob pilu na razpotju na sred polja
nekega presoparnega večera,
kot vsem veli nam nadrejena volja,

in se ne skloni nadenj dobra duša,
da bi z nasmehom mu podala vode,
vzela spod njega kamen, ki ga bode,
slišala, kar povedati poskuša

skozi nasmeh, od časa preutrujen:
"Ničesar ni, kar bi obžaloval.
Preveseljačil sem vse meje nuje
in živel rajši, kot je prav,

preromal sem daljne dežele tuje
in spal pri več kot enem fejst dekletu
– po tolikerih vem, da fejst je vsaka –
in rad odglumil v vsem Bogu bedaka."

Gospod Vu Čong ima vzkipljivo ženo:
nič ne pomišlja si, če se razkači,
mu naložiti jih pošteno
z železnim vekom po grbači;

pri tem vrešče ga psuje in preklinja
mu rod nazaj do dinastije Šang,
mu pljuva po bogovih in svetinjah
in po vsem lepem tihih moških sanj,

pa kar vihti možitveno darilo.
Vu jeca: "Ne po glavi,"
poklekne in jo prosi milo,
a vse zastonj, gospa se ne ustavi,

dokler izčrpana se ne sesede
uboga obenj in kolne vse tiše,
kmalu ne zmore več besede,
z grlom zadrgnjenim samo ihti še.

Okrvavljeni jo čez rame
potegne k sebi in objame.

V gašperčku ogenj gode;
jesen je z mrzlim pišem slekla drevje
in sončni nadbog, ki še ondan grel je
v parkcu objezerskem gospe in gospode,

ve njihov hlad in strah in hira z njimi
upehan in betežen.
Pojutrišnjem bo padel v mladi zimi
prvi puhnati snežec.

Pri nas pa, pravim, gašperček zakurjen
in v naslanjaču prede muco – Tiger –,
sto plovb, o jadra bela!, smo od burje,
sto južnih morij s slik iz tolste knjige,

ki jo otroci listamo, ležé na tleh
na volnati preprogi,
nikdar nemočni in nikoli ubogi,
in tega je šele ... toliko let.

Če bi Henri Tarrant ali kako že,
namesto da je Pièrru kupil flašo,
rajši njegovi sestri nesel rože,
najbrž, *mes dammes*, bi se v književnost vašo

zasadil kakšen drug spomin:
če ga je Pièrre, ko se je ucedil,
mahnil na nos, lahko bi Joséphine,
trdo preskušena v življenjski bedi,

v njem našla milo, svoji bližnjo dušo,
nekoga, ki bi o upanju govoril,
ji solze odpoljubljal, jo poslušal,
kadar sanjarila bi prek vseh morij,

ji po butikih kupoval obleke,
bil z njo povsod, kjer bi se godlo in pelo,
ji, ne nazadnje, hruške pekel
– in stregel jih oblite s karamelom –

in sploh bi se življenje preobrnilo
– ali: pripoved – v pravljično idilo;
a najbrž bi prikrajšalo Francoze
za petdeset strani sijajne proze.

V najlepšem, kar je na vsem svetu mest,
nimajo ulic, trgov in ne cest,
 nihče ni tam postavljaj hiš
 – bolnic, cerkva, šol, ječ, sodišč,

gostiln, bordelov, bank, borz, stanovanj –,
 ni reke, ni mostov na njej
 in, to poslušajte naprej,
 meščanov ni in ni meščank,

ni mačk, ni psov, golobov, muh, podgan,
ni vrveža, prometa, semaforjev,
mestnega sveta ni – in nima sej –
in ni neba in zraka ni, ni tal

ne iz peska, ne iz vere, ne iz skal.
Zgolj sedemsto milj daleč prazno morje.

Ob ekvinokcijo, čez danes sto let,
bo padel tisto zimo zadnji snežec:
beraški gnoj, ki v težkih plahtah leže
na hrib in gozd in pot in beg in sled.

Pa da bi človek, svoja entiteta,
takrat takole h koncu dneva
– ob ekvinokcijo, čez dolga leta –
stopal čez plan, kjer danes s psico greva,

in vprašal pod nebo, tako kot jaz se
zatnem nevoljen kdaj in v skrbi zase –
od kod prihajam, kdo sem in kam grem
in kaj je onkraj, tam, potem?

Pa bi odmahnil tisti vnuk in ded
– dolg, suh posebnež, ki nič rad se brije –,
kot odmahujem jaz zdaj, prej sto let:
proč, puhle bedarije.